

Other Countries and Regions Monitored

Камісія ЗША па міжнароднай рэлігійнай волі (USCIRF) – гэта незалежная двухпартыйная камісія федэральнага ўрада ЗША, створаная ў адпаведнасці з Міжнародным законам аб рэлігійнай волі (IRFA), якая кантралюе ўсеагульнае права на рэлігію ці вераванні за мяжой. USCIRF выкарыстоўвае міжнародныя стандарты, каб кантраляваць парушэнні рэлігійнай волі ці вераванняў за мяжой і прапануе рэкамендацыі па адпаведнай палітыцы прэзідэнту, дзяржаўнаму сакратару і Кангрэсу. USCIRF з’яўляецца незалежнай арганізацыяй, якая працуе асобна ад Дзяржаўнага дэпартаменту. Гадавая справаздача за 2017 год з’яўляецца кульмінацыяй гадавой працы ўдзельнікаў Камісіі і прафесіянальнага персаналу па дакументаванні парушэнняў на месцах і прапанаванні рэкамендацый ураду ЗША. Гадавая справаздача за 2017 год ахоплівае перыяд з пачатку 2016 каляндарнага года да лютага 2017 года, хаця ў некаторых выпадках у яе ўключаюцца і значныя падзеі, якія адбыліся па-за рамкамі гэтага тэрміну. Гл. дадатковыя звесткі аб USCIRF на вэб-сайце [TYT](#) або звярніцеся непасрэдна ў USCIRF па тэлефоне 202-786-0611.

Беларусь

USCIRF працягвае назіраць за становішчам у Беларусі, дзе рэлігійныя суполкі цесна рэгулююцца ўладай праз вялізны шэраг бюракратычных пытанняў бяспекі і рэлігіі, што застаўляе некаторыя групы станавіцца падпольнымі. Афіцыйныя асобы з асаблівай варожасцю адносяцца да рэлігійных груп, якія ўспрымаюцца як палітычныя апаненты, напрыклад, пратэстантаў. Урад строга кантралюе замежных грамадзян, якія ажыццяўляюць рэлігійную дзейнасць, у асаблівасці, каталіцкіх святароў. Вязням, нават прыгавораным да смяротнага пакарання, звычайна адмаўляецца ў правах на веравызнанне ці вераванні. У 2016 годзе ўступіў у сілу новы закон аб альтэрнатыўнай службе, але ён не поўнаасцю абараняе права на свядомую адмову ад ваеннай службы.

Рэкамендацыі: USCIRF рэкамендуе ўраду ЗША, які знаходзіцца ў абмежаваных зносінах з урадам Беларусі, працягваць нагадваць беларускім афіцыйным асобам аб волі рэлігіі і вераванняў і звязаных з ёй правах чалавека, а таксама рабіць паслабленні санкцый у залежнасці ад вырашэння гэтых пытанняў. Урад ЗША таксама павінен публічна абмяркоўваць пытанні волі рэлігіі ў Беларусі на адпаведных міжнародных форумах, напрыклад, форумах Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе (АБСЕ) і Арганізацыі Аб’яднаных Нацый (ААН), асабліва ў сувязі з неабходнасцю рэфармавання яе заканадаўства аб рэлігіі.

Гісторыя пытання: з прыкладна 9,6 мільёнаў чалавек насельніцтва прыблізна 68 працэнтаў з’яўляюцца праваслаўнымі (беларуская праваслаўная царква Маскоўскага патрыярхату), 15 працэнтаў не вызначылі рэлігію, а 14 адсоткаў з’яўляюцца каталікамі. Астатнія 3 працэнты належаць да іншых рэлігійных груп, якія ўключаюць пратэстантаў, мусульман, яўрэяў, украінскіх ці грэцкіх каталікаў, іншых праваслаўных суполак, стараверцаў, лютэран, сведкаў Іеговы, апостальскіх хрысціян, крышнаітаў, Бахаі, Царквы Ісуса Хрыста Святых апошніх дзён (мармонаў) і армянскіх апостальскіх хрысціян.

Кантроль урада за рэлігійнай дзейнасцю: дзяржаўнае агенцтва пад кіраўніцтвам Паўнамоцнага прадстаўніка па рэлігійным і этнічным справам назірае за вялікім бюракратычным апаратам, які рэгулюе рэлігійныя групы; у кожнай з шасці абласцей краіны ёсць шмат афіцыйных асоб, як і ў сталіцы – Мінску. Афіцыйныя асобы з мясцовых ідэалагічных аддзелаў і беларускай сакрэтнай службы (якая захавала савецкую назву – КГБ) прымаюць удзел у кіраванні рэлігійнымі справамі. Закон аб рэлігіі 2002 года, які ўключае патрабаванне да абавязковай дзяржаўнай рэгістрацыі ўсіх суполак і геаграфічных межаў рэлігійнай дзейнасці для стварэння цэнтралізаваных патрабаванняў і правілаў, якія звязваюць усе зарэгістраваныя рэлігійныя групы. Закон аб рэлігіі прызнае “вызначальную ролю” Беларускай праваслаўнай царквы Маскоўскага патрыярхату (МРВОС) і яе нацыянальныя традыцыі, а таксама вызначае чатыры “традыцыйных” веравызначэнні – каталіцызм, іудаізм, іслам і евангельскае лютэранства, але не ўключае стараверцаў і кальвіністаў, якія прысутнічаюць у краіне з 17 стагоддзя. Хрысціянскія суполкі, якія не ўваходзяць у МРВОС, могуць атрымаць рэгістрацыю толькі са згоды мясцовага епіскапа МРВОС. У студзені 2016 года Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка публічна заявіў, што ён не разумее канцэпцыі раздзялення царквы і дзяржавы, і апісаў МРВОС як адну з апор беларускай дзяржавы.

Рэлігійныя сходы ў прыватных будынках не могуць адбывацца рэгулярна ці задзейнічаюць шмат людзей. Карыстанне малельнямі і любое публічнае веравызначэнне патрабуе дазволу дзяржавы, які рэдка выдаецца групам, якія не карыстаюцца падтрымкай урада, у асабістасці, пратэстантам. МРВОС і каталіцкая суполка закрануты менш, часткова з-за больш пазітыўных поглядаў дзяржавы, у іх таксама больш магчымасцяў займаць гістарычныя цэрквы. Царква Новага жыцця, 1000 удзельнік кангрэгацыі пяцідзясятнікаў у Мінску з 2002 г., вядзе барацьбу за дазвол кіраваць сваёй прыватнай царкоўнай маёмасцю – адрамантаваным кароўнікам, які, як заяўляе ўрад, не можа афіцыйна выкарыстоўвацца ў якасці царквы.

Незарэгістраваная рэлігійная дзейнасць разглядаецца як адміністрацыйнае правапарушэнне і караецца штрафам. Рэгістрацыя з’яўляецца абавязковай, і таму закон аб рэлігіі не ўлічвае тых, хто не жадае рэгістравацца, напрыклад, Савет баптысцкіх цэркваў і падобную групу пяцідзясятнікаў. Калі рэлігійныя групы прызнаюцца парушальнікамі закону аб рэлігіі, яны павінны выправіць пазначанае парушэнне на працягу шасці месяцаў і не дапускаць паўторных парушэнняў на працягу аднаго году або закрыцца. Рэлігійныя групы не маюць ніякай магчымасці аспрэчваць такія папярэджанні. Сведкі Іеговы шмат разоў спрабавалі атрымаць законнае права аспрэчваць такія правілы, але няўдала.

Абмежаванні для каталіцкіх святароў: беларускі ўрад падазрона ставіцца да Рымскай каталіцкай царквы, асноўнай міжнароднай арганізацыі, якая прадстаўляе самую вялікую рэлігійную меншасць у краіне і мае цесныя сувязі з суседняй дэмакратычнай краінай Польшчай. У прыватнасці, урад знаходзіць парушэнні ў назначэнні асоб, якія не з’яўляюцца беларусамі, на пасады каталіцкіх святароў у беларускія прыходы; нават для часовага візіту каталіцкаму святару, напрыклад, каб справіць набажэнства, патрабуюцца дазвол улады. В лютым 2016 года Паўнамоцны прадстаўнік па рэлігійных і этнічных справах Леанід Гуляка публічна раскрытыкаваў “дэструктыўную” дзейнасць каталіцкіх

святароў, а таксама крытыкаваў Рымскую каталіцкую царкву ў сувязі з падазрэннямі на няўдалае навучанне духавенства. У маі 2016 года Паўнамоцны прадстаўнік Леанід Гуляка адклікаў дазвол польскага каталіцкага святара Анджэя Стапіры на ажыццяўленне рэлігійнай дзейнасці; айцец Стапіра служыў у сваім прыходзе звыш 20 гадоў і быў прымушаны вярнуцца ў Польшчу. У чэрвені 2016 года ўрад адмовіў у кароткатэрміновай візе каталіцкаму святару з Індыі. У верасні 2016 года Прэзідэнт Лукашэнка заклікаў “іншыя канфесіі” возьмуць прыклад з МРВОС і будуць наймаць толькі беларусаў. У снежні 2016 года Паўнамоцны прадстаўнік Леанід Гуляка адмовіў на запыт каталіцкай царквы назначыць грамадзяніна Расіі святаром прыхода пад Віцебскам.

Абмежаванні рэлігійных меншасцяў: у лютым 2016 года Паўнамоцны прадстаўнік Гуляка пагражаў адклікаць рэгістрацыю ў сведкаў Іеговы, хаця ў яго і няма такіх законных паўнамоцтваў. У тым жа месяцы аўтамабіль і камп’ютар баптысцкага пастара былі канфіскаваны ў якасці аплаты па штрафу, прызначанаму ў чэрвені 2015 года за правядзенне несанкцыянаванага малельнага сходу. У чэрвені 2016 года была атрымана адмова на запыт ад старшыні Царквы адвентыстаў сёмага дня ў Беларусі на дазвол навучэнцам вышэйшай школы, якія з’яўляюцца вернікамі Царквы адвентыстаў сёмага дня змяняць расклад правядзення заключных экзаменаў падчас Шабату. У кастрычніку 2016 года баптысцкая кангрэгацыя ў Магілёве атрымала пагрозу роспуску з боку мясцовай адміністрацыі за дазвол гасцям з ЗША прыняць удзел у набажэнстве.

Новая альтэрнатыўная служба для тых, хто свядома адмовіўся ад ваеннай службы: першы закон аб альтэрнатыўнай службе ў Беларусі ўступіў у сілу 1 ліпеня 2016 года. Удзельнікі пацыфістскіх суполак атрымалі права на альтэрнатыўную грамадзянскую службу пад кантролем Міністэрства працы і сацыяльнай аховы. Яе нясуць на працягу тэрміну, які ў два разы даўжэйшы за тэрмін ваеннай службы. Аднак новы закон не ўлічвае стан асоб з рэлігійных суполак, якія фармальна не з’яўляюцца пацыфістамі, ці стан нерэлігіёзных асоб, якія свядома адмовіліся ад ваеннай службы. Маладыя людзі, якія ўжо праходзяць ваенную службу, не могуць падаць заяўку на альтэрнатыўную службу, калі яны змянілі свае погляды. Можна вылучыць, па меншай меры, два выпадкі праследавання асоб, якія свядома адмовіліся ад ваеннай службы. У лютым 2016 года сведка Іеговы Дзмітрый Чорба паведаміў аб прымусе да прызыву на ваенную службу пасля некалькіх няўдалых судзібных спробаў пакараць яго ў 2015 годзе. У ліпені 2016 года сведка Іеговы Віктар Каліна прайграў апеляцыю супраць другога рашэння суда аб яго заключэнні пад варту за адмову ад ваеннай службы. Аб стане гэтых спраў больш нічога невядома.

Іншыя абмежаванні на рэлігійнай дзейнасці: пасля інтэрв’ю незалежнаму тэлеканалу Белсат, заснаванаму ў Польшчы, у Гародні міліцыя па рашэнні суда канфіскавала ў імама кнігі з мячэці падчас пошуку экстрэмісцкіх матэрыялаў вясной таго году. У ліпені 2016 г. суд аштрафаваў удзельніка рэлігійнай суполкі крышнаігаў за публічныя спевы; гэта першае такое вядомае пакаранне крышнаіга. Да гэтага часу ўрад цягне відавочныя публічныя працэсіі крышнаігаў у Беларусі.

Працэсты ў лютым 2017 году: у лютым 2017 году адбыліся масавыя дэманстрацыі супраць плану Прэзідэнта Лукашэнкі пабудоваць бізнэс-цэнтр у Курапатах, дзе пахаваны тысячы ахвяр сталінскіх рэпрэсій, што прывяло да прыпынення будаўнічых работ.

Мясцовы мітрапаліт Рымскай каталіцкай царквы Тадэуш Кандрусевіч выступіў з прамовай супраць плана будаўніцтва. Курапаты з’яўляюцца неафіцыйным папулярным месцам паломніцтва і памінання.